

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 მკოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განვიცენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 21

1883—1903

15 ნოემბერი

მწარამ უიჰრებნი.

ერთ ადგილას თავისი მღვდელ-მთავრის ოცდაათი წლის სამსახურის შესრულების დროის დღესასწაულობა განიზრახეს. დაამზადეს ადრესი, გაამზადეს სადილი, მოიყარეს თავი, წარსდგენ თავის მღვდელ-მთავრის წინაშე და ერთმა მათგანმა დაიწყო სამღვდლოების მინდობილებით მისართმევი ადრესის კითხვა. შემდეგ სხვა-და-სხვა ადგილზე მღვდელ-მთავრის მსახურებისა დაახასიათეს უკანასკნელი მისი სამსახური ამნაირად: „თქვენ მოწყალეო, მღვდელთ-მთავარო, ნიადაგ ჩვენზე ფიქრობთ და არ დასცხრებთ ჩვენ კეთილ-დღეობისათვის ზრუნვად, თქვენ ბრძანდებით მწუხარეთა ნუგეშინის მცემელი, მშვირთა გამომზრდელი, შიშველთა სამოსელი, სწეულთა მკურნალი, გზა დაბნეულთა ჭეშმარიტი გზის

მაჩვენებელი, ობოლთა მამა ღ მზრუნველი და სხვა.“ ერთი სიტყვით, რაც ლოცვანში დაუჯლომლის ლოცვებში სიტყვებია ნახმარი ღვთის-მშობლის სადიდებლად ყველა თავის მღვდელთ-მთავრისთვის მიეწერათ. მღვდელთ-მთავარს ეწყინა და მადლობის მაგიერ დიდი საყვედური უთხრა სამღვდლოებას. „თქვენ, ბრძანა მათმა მეუფებამ, იმდენი რამე მოგიწერიათ ჩემთვის, რომელნიც მე არც-კი მიფიქრია, არა თუ საქმით ამესრულებიოს. საყვედურს გიცხადებთ, რომ მე დაუმსახურებლად მომაწერეთ ის რაც მე არ მეკუთვნის და რომ კიდევ შემესრულებიოს ყველა ჩამოთვლილი კეთილი საქმენი თქვენ არ უნდა გექეთ და გედიდებინეთ, რადგან ყოველი კეთილი საქმე მხოლოდ მაშინ ჩათვლება ღვაწლად კაცს თუ იგი დარჩა საიდუმლოდ და ამისთანა საიდუმლო კეთილ საქმისათვის მიაგებს ღმერთი ფარულად მხედველი ყოველი კაცის საქმისა.

როგორ დაივიწყეთ მაცხოვრის სიტყვები, რომელიც ბრძანებს: „ეკრძალენით ქველის-საქმესა თქვენსა, რათა არა ჰყოთ წინაშე კაცთა სახილველად მათდა; უკეთუ არა, სასყიდელი არა გაქვს მამისა თქვენისაგან ზეცათასა...“

ხოლო რაჟამს იქმოდე ქველის საქმესა, ნუ ჰქადაგებ წინაშე შენსა, ვითარცა იგი ორგულთა ჰყვიან შესაკრებელთა მათდა და უბანთა ზედა, რათა იდიდნენ კაცთაგან. ამინ გეტყვი თქვენ: მიუღებთ სასყიდელი მათი...

ხოლო შენ რა ჟამს ჰყოფდე ქველის-საქმესა, ნუ ჰსცნობნ მარცხენე შენი, რასა იქმოდეს მარჯვენე შენი.

რათა იყოს ქველი საქმე შენი ფარულად, და მამამან შენმან, რომელი ჰხედავს დაფარულთა, მოგაგოს შენ ცხადად.

„მე თქვენ, მამანო, განაგრძო მღვდელთ-მთავარმა, პატივს კი არა მცემთ ასეთი ქებითა და დიდებითა, არამედ მაუგებთ და ჩემს ღირსებას ამღაბლებთ. წადით და ხშირად იკითხეთ ხოლმე სახარება და ყოველი ღონის ძიებით ეცადეთ, რომ აასრულოთ ხოლმე ცხოვრებაში სახარების სიტყვები“.

ქეშმარიტად საგულისხმოა მღვდელთ-მთავრის სიტყვები ზოგიერთებისთვის, როდესაც ასე გავრცელებულა პირფერობა მცბიერობა ზე ფარისევლობა... ეს სიტყვები უმეტესად საგულისხმოა ზოგიერთ ეპარქიალურ გამოცემათა რედაქტორებისათვის, რომელნიც უმეტეს ნაწილად თავიანთ მეუფროსეთა ქება-დიდებაზე სწერენ და ჰქადაგებენ...

* * *

1895 წელს „მწყემსი“-ს რედაქციამ საქვეყნოთ გამოაცხადა რომ იგი სიამოვნებით დაუთმობს ადგილს „მწყემს“-ში ყოველ ცნობებს, რომელნიც შეეხებიან უ-დ სამღვდლო გაბრიელის ცხოვრებას და მის მოღვაწეობას. შემდეგ ამისთანა ცნობების შეკრებისა, რასაკვირველია, ადვილად შესაძლებელი იქნებოდა ვრცელი ბიოგრაფიის შედგენაც ამ შესანიშნავი მღვდელთ-მთავრისა. სამწუხაროდ ძლიერ ცოტა ცნობები არის ჯერეთ დაბეჭდილი განსვენებულის მღვდელთ-მთავრის ცხოვრებაზე. თუმცა რედაქციას აქვს კიდევ მრავალი ცნობები, მაგრამ, სამწუხაროდ, დღეს-დღეობით კიდევ არ ხერხდება მათი ბეჭდვა რედაქციის დამოუკიდებელ მიზეზებთაგამო.

დღეს მამა მელიტონ კელენჯერიძე აცხადებს საქვეყნოდ ამავე საგნის შესახებ ზე მოუწოდებს მღვდლებს და მედავითნეებს მიაწოდონ რაც გაუგონიოთ და რაც იციან უ-დ სამღვდლო გაბრიელზე. ამასთან მიმართავს ყველას და ამბობს: „ჩვენ, ქართველებს, საზოგადოდ ერთი საგრძნობელი და სამარცხვინო უსამართლოება გვქირს: ჯერ ხეირიანი საზოგადო მოღვაწე და ნიჭიერი კაცი სანთლით საძებარია ჩვენში და მერმეთ, კიდევ რომ დაგვებადოს ასეთი პირი და ნიჭიც და მამულის შეილობა გამოიჩინოს, ჩვენ მაინც არ ვიცით ღირსეული დაფასება ასეთის მოღვაწისა. ნაცვლად ამისა, სიცოცხლეში ხელს ვუშლით, მოსვენებას არ ვაძლევთ, კეთილ გზაზე ველობებით, მტრობასა და შურს არ ვაკლებთ და როდესაც, საქმე გაქირებული, ცივს სამარეში ჩავა, საფლავზე თუ ვიტყვით ორიოდ ცივს სიტყვას, ქვეყნის შესახედავად, თორემ, რაკი მიწას მივაბარებთ, სრულიად დაივიწყებას ვაძლევთ. ამიტომაც, რომ არც ერთს ჩვენ ხეირიან მამული-შვილზე ჩვენს მწერლობაში არ მოგვეპოება ხეირიანი გამოკვლევა, რის გამოც ძალიან ბუნდი წარმოდგენა გვაქვს მათს ცხოვრებაზე, ნაწერებზე და საზოგადო მოღვაწეობაზე.“

„სხვათა შორის ასე მოვექეცით ჩვენ განსვენებულს გაბრიელ ეპისკოპოსსაც. მეცხრამეტე საუკუნემ ჩვენს სამღვდლოებაში სასულიერო ფართო ნიადაგზე აღმოგვიცენა ეს ერთი ბრწყინვალე პირი — გაბრიელი — დიადი ქკუით, სპეტაკი ცხოვრებით, ადამანტი გულით, მნათობი ჩვენი ეკკლესიისა. მაგრამ ეს მშვენიერება ერისა, ქება და დიდება მამულისა ჯერ უდროვოდ დავაბერეთ, ათას-გვარი მტრობით და შურით სიცოცხლე შეუმოკლეთ ზე შემდეგ სიკვდილისა თითქმის სრულიად მივივიწყეთ“.

დიად, მართალს ბრძანებს მამა მელიტონ კელენჯერიძე? ჩვენში ძლიერ დახელოვნებული არიან მღვდელთ-მთავრებზე დაბეჭდებითი წერილების გზავნას, განსაკუთრებით ის პირები, რომელთაც სურთ პატივის ცემა ზე ყურადღება დაიმსახურონ ზოგიერთი პირებისა.

ამ ბეზღებითი წერილებით ისინი უზრუნველ-ყოფილნი არიან და დიდ დახმარებას და შემწეობას მოელოან როცა ერთი ადგილიდან მეორეზე გადაცოცდებიან ხოლმე. უბედურება ის არის, რომ ეს მამულარნი ის პირები ბრძანდებიან, რომ

მელნიც საზოგადოებას „პატრიოტებად“ და მოღვაწეებად ეწვევებოდა!..

წინეთ ამისთანა ბეზღებითი წერილები იწერებოდა უცოდინარ, გაუნათლებელ და სულ მოკლე კაცთაგან. დღეს-კი, ჩვენდა სამარცხვინოდ და სამწუხაროდ, დაბეზღებითი ეპისტოლეებს სწერენ დიპლომიანები!..

მართალს ბრძანებს აგრეთვე მამა მელიტონ კელენჯერიძე იმას, რომ შემდეგ სიკვდილისა ზოგიერთი პირები სრულებით მიივიწყებენ მოღვაწე პირთა. იმ დროს როცა მათ იხსენიებენ ყველანი, როცა განსვენებულის საფლავზე იკრიბებიან, მოიგონებენ განსვენებულს ტირილით ზღოვით, ცრუ ზღოვით ფარისეველნი პატრიოტნი სრულებით ივიწყებენ მათ და სხვათა ტირილისა და მწუხარების დროს ისინი დროს ატარებენ და ცუნდრუკობენ. აი დამამტკიცებელი საბუთიც. 1901 წელს 4 თებერვალს გელათის მონასტერში შესრულდა ყ-დ სამღვდლო გაბრიელის სულის მოსახსენებლად წირვა. ამ დღეს დასდგეს და აკურთხეს ჩინებული ძეგლი, რომელიც აუგეს მათი მეუფების პატივს მცემელთა და ნათესავთა. ეს ძეგლი დღეს გელათის ეკლესიას ამშვენებს და ყველას მოაგონებს ძვირფას მღვდლთ-მთავარს. ამ დღეს მათმა მეუფებამ პანაშვიდის წინ წარმოსთქვა მეტის-მეტად მგრძნობიარე სიტყვა, რომელმანაც მრავალი აატირა ეკლესიაში. ჩვენ ვათვალიერებდით ზოგიერთ ჩვენ „პატრიოტებს“, მეგონა, რომ ისინიც მოვიდოდნენ, პატივს სცემდნენ ძვირფასი მღვდლთ-მთავრის ხსენებას. მაგრამ ეს ჩვენი „პატრიოტები“ ღვთისგან კურთხეულ ქვათათის ქალაქში ოქროს ვარაყით დაბეჭდილს შემდეგ ეფისტოლეებს აგზავნიდნენ. «საყვარელნო ნათესავნო და მეგობარნო! მიმდინარე წლის 4 თებერვალს დღით დაურწყებას უსრულდება ოცი წელი დაბადებიდან ჩემს საყვარელს მეუღლეს ოლღა თ—ის ასულს. ჩვენ ვალდებულად ვსთვლით ჩვენს თავს განსხვავებული მხიარულებით შევეგებოთ ამ დღეს. მოიმედენი თქვენი სრული თანაგრძნობისა იმედი გვაქვს მობრძანდებით ჩვენს ოჯახში და დროებას გაატარებთ... როგორ მოგწონთ, მკითხველო? იუბილეი გაგიგონია 25 და 50 წლის სამსახურის შესრულებისა! მაგრამ არსად არ გაგიგონია, რომ ოცი წლის შესრულება დაბადებიდან ცოლისა ედღესასწაულებიოსთ. ვისაც ბევრი ფულიები აქვს ცოლის

დღეობას წელიწადში ორჯერ ზე ექვსჯერაც-კი გადინდის, ვის შეუძლია ამის წინააღმდეგ კრინტი დასძრას, მაგრამ საწყენი ის არის, რომ დროების გატარება და ქეიფობა სრულდება იმ დღეს და იმ დროს როცა გლოვის დღეა მრავალთათვის რომელიმე განსვენებული პატივცემული მოღვაწე პირთა გამო. აი, სწორეთ „მივიწყებაც“ ამას ქვია!.. დიად, მეტის-მეტი ცუდი დრო დაგვიდგა. ისე აქრელდა ჩვენი ინტელიგენცია, რომ ნამდვილ კაცებს ვეღარ ვსცნობთ, რადგან სიტყვით ერთს ამბობენ საქმით სხვას ჩადიან, თეთრს შავათ გიმტკიცებენ, შავს თეთრად. საზოგადოებაც ცხვრის ბრბოსავით განუსჯელად ეთაყვანებიან და საზოგადოებაში „პატრიოტებად“ მიაჩნიათ მამბეზღარნი და უკულმართნი!..

* *

მე და ერთი სტუდენტი უნივერსიტეტის მეოთხე კურსის მატემატიკის კურსისა მივემზავრებოდით პეტერბურლისაკენ. ორი-სამი დღე და ღამე ერთად მივიდიოდით. მეოთხე დღეს ჩვენთან შემოვიდა ვაგონში ერთი ახალგაზდა ოფიცერი, რომელსაც ამ წელში მივლო ოფიცრობა. ერთმა ვილაცა მგზავრმა ჩამოაგდო ლაპარაკი ლ. ნ. ტოლსტოიზე და დაუწყო მას ქება და დიდება. მათ მიემხრო ჩემთან მოგზაური სტუდენტიც. ოფიცერმა სთქვა: მეც ტოლსტოის თაყვანის მცემელი ვარო და აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედა, ჩემმა უმფროსმა არ გაიგონოსო, ისე რაღაცა შიშით წარმოსთქვა ეს სიტყვები. შეერთდენ სამი ოთხი მოგზაურნი და დაიწყეს მსჯელობა ღვთის მეტყველებაზე, სახარებაზე და სარწმუნოებაზე. მათი მსჯელობა სასაცილო იყო. ერთმა მათგანმა მითხრა:

—მამაო, ეშმაკები და ანგელოზები არიან ქვეყანაზე? კაცი რომ მოკვდება დარჩება რამე იმისგან კიდევ? მითხრა ერთმა მათგანმა.

—გთხოვთ შემატყობინოთ, უთხარი მე, რომელ სემინარიაში და აკადემიაში გისწავლიათ თქვენ?

—მე უნივერსიტეტის მათემატიკური ფაკულტეტის მეოთხე კურსის სტუდენტი ვახლავარ, მითხრა ერთმა, მე პროვიზორი ვახლავარ მითხრა მეორემ, მე კადეტის კორპუსში ნასწავლი ვახლავართ. წარმოსთქვა მესამემ.

—თქვენთან დაობა და ბასი არ შეიძლება, უთხარი მე. თქვენ არც ერთს არ გისწავლიათ ის საგნები, რომელზედაც დაობა გინდათ. როგორ შეგიძლიათ თქვენ ვარსკვლავთ მრიცხველთან, ექიმთან და ღვთის-მეტყველთან დაობა გასწიოთ?.. ისწავლეთ ჯერეთ ეს საგნები და მერე გებაასებით.

თქვენ სცდებით ისე, როგორც თვითონ ტოლსტოი სცდება როცა ღვთის მეტყველებაზე დაიწყებს ხოლმე მსჯელობას.

როცა კაცი დაგიწყებსთ დაობას და მსჯელობას იმისთანა საგნებზე, რომელიც მას არ უსწავლიათ სასაცინოდ აიგდებენ მას, მაგრამ როცა ვინმე გედავება და გეგაასება სასულიერო საგნებზე და სარწმუნოებაზე ყოვლად უვიცი საღმრთო წერილისა და ღვთის-მეტყველებისა ეს ზოგიერთებს შესაძლებლად მიაჩნიათ!.. სწორეთ სასაცინოდ მიმაჩნია, ბატონებო, თქვენი კითხვა ეშმაკების და ანგელოზების არსებობაზე! რა უნდა გითხრა თქვენ? ჩემს მოკამათებს საწყენად დაურჩა ჩვენი სიტყვა და ბრძანეს. როგორ არ გვისწავლია? ჩვენ სრულებით გავიარეთ საღმრთო სჯული, რომელსაც გვასწავლიდა მღვდელი და ყველაფერი ვიცით მისგან!.. აბა მიბრძანეთ, რომელმა საღმრთო-სჯულის მასწავლებელმა გამოგიცხადათ ის რასაც თქვენ ბრძანებთ? ჩვენი მოსაუბრენი ცოტა ხანს შეჩერდნენ და ბოლოს დაიწყეს: ჩვენ, რასაკვირველია, ვერწმუნებით ტოლსტოის და რენანს და იმას რასაც ისინი ამტკიცებენ ჩვენ საეჭვოდ არ მიგვაჩნია... დიად, თქვენ სხვას ვერწმუნებით თორემ საღმრთო საგნები არ გისწავლიათ, ეს არის თქვენი ღიღი შეცდომა და ამისთანა კაცებთან დაობა არ ღირს, უთხარით ჩვენ. მართლაც წყლის ნაყვია ამისთანა კაცებთან დაობა სარწმუნოების საგნების შესახებ...

ესევე შეიძლება სთქვას კაცმა „ცნ. ფურცლის“ სიტყვაზე. ბ. სიტყვა სიტყვაობს მარტო და საქმის არა გაეგება-რა. ან-კი საიდან უნდა გაიგოს. სასულიერო წოდებაზე და სასულიერო საგნებზე მსჯელობს როცა ამ სასულიერო საგნების მას არა გაეგება-რა. სასულიერო სასწავლებელში სადაც სასულიერო საგნებს ასწავლიან, ის არყოფილა და „ცნობის ფურცლის“ რედაქციაში საიდან შეისწავლიდა ამ საგნებს. იმის ყოველ მსჯელობიდან ცხადად ხედავთ, რომ ის ქადაგად გამხდარა და არავინ არა სწამს ვინც მესამე დასელათ არ გამხდარა. სწამს მაცხოვარი, მოციქულები, სამღვდელოება, წმინდანები, ახალი და ძველი თუ მესამე დასს ეკუთვნიან. მღვდელმა, რომ დამარხვისათვის სამი მანეთი გამოართვას ვინმეს, იყვირებს: გლახებს ჩაგრავენ და ცარცვენო და როცა გლახი ქელახზე და ღვთობაზე ვალში ვარდება, ეს არაფერიაო. მსგავსად ალექსი

ბერისა ჩვენც შეუნდობთ ბ. „ცნობის ფურცლის“ სიტყვას მის შეცოდებათა, რომელიც მას ზოსდის უვიციობით, გაუგებრობით და გამოუცდელიობით. იმედია გამოცდილების შემდეგ მისი სიტყვა მარტო ფელეტონის ლიტონი სიტყვის გასამრავლებლად კი არ იქნება დაწერილი არამედ საქმისათვის, რომელიც, სამწუხაროდ მის ნაწერებში ხშირად არა სჩანს.

სოფლის სუცესია.

სამეგრელოის სამღვდელოების დეპუტატთა კრება.

23 ნოემბერს საღამოს სამეგრელოის სამღვდელოება შეიკრიბა სასწავლებლის შენობაში აღსარჩევად კრების თავმჯდომარისა. თავმჯდომარედ ისევ ერთხმად მ. რაჟდენ ქალაგანიძე აღირჩიეს. 24 დღით 8 საათზედ გაიხსნა კრება, კრებას დაესწრო 28 დეპუტატი. განსახილველი საგნები იყო: დამტკიცება სასწავლებლის შემოსავალ-გასავლისა მომავალ 1904 წლისა, მიმატება შენობისა, მონაწილეობის მიღება ქუთაისის სემინარიასთან ღმრთისა და არსებულის ძმობის საქმეში და სხ. კრებამ მიიღო სასწავლებლის სამართველოსაგან წარმოდგენილი ხარჯთ-აღრიცხვა მხოლოდ ცოტაოდენის შეცვლით. შენობის მომატების და ძმობაში მონაწილეობის მიღების საქმე გადაიდო მომავალ წლისათვის. სასწავლებლის საქმეების განხილვის შემდეგ, აღიძრა ლაპარაკი შესახებ სანთლის ქარხნისა, რომელიც სამღვდელოებამ არც კი იცის როგორ მოქმედებს ეს ქარხანა, ვისი საკუთრებაა და ანუ რა მდგომარეობაშია იგი. აგრეთვე სამღვდელოებას ქონდა მსჯელობა იმ შენობების შესახებ, რომელიც ყ-დ სამღვდელო გრიგორიმ თავის ვალში გადასცა მეგრელიის სამღვდელოებას. იმ ანგარიშიში, რომელიც კრების წინეთ დაურიგა ქარხნის მართველობა მ. თოხაძემ, სამღვდელოებამ ვერ ნახა სასურველი და სწორი ანგარიში და იქვის თვალით შეხედეს მას. ამისთვის კრებამ დაადგინა, ეთხოვოს ყ-დ სამღვდელო ალექსანდრეს, ვინაიდან სანთლის ქარხნის საქმე შეეხება გურიის სამღვდელოებასაც, დაინიშნოს ახლო მომავალში მრთელი ეპარქიის სამღვდელოების დეპუტატთა კრება, განსახილველად

სანთლის ქარხნის მდგომარეობისა და წარმოებისა. საკვირველია ღმერთმანი, რომ სანთლის ქარხნის საქმე, ასეთ დიდს ეპარქიაში, როგორცაა გურია-სამეგრელოისა, არ მიდიოდეს რიგიანად და არ რჩებოდეს ბლომად მოგება, მაშინ როდესაც სხვაგან სანთლის ქარხნის შემოსავალი დიდია. იმედია სანთლის ქარხნის საქმე ეხლა მაინც დადგება რიგიან ნიადაგზე.

ამასთანავე კრებამ დაადგინა: ის შენობები, რომელიც ყ-დ სამღვდლო გრიგორიმ გადასცა სამღვდლოებს, დღეიდანვე გადაეცეს სასწავლებლის სამმართველოს, მით რომ ამათგან შემოსული ფული მიჩენილ იქნას როგორც ერთი წყარო შესანახად სასწავლებლისა. ამავე კრებაზედ კერძოთ სამღვდლოებს ქონდა მსჯელობა ქართული ენის შესახებ. სამღვდლოების კრება დაიხურა 25 ოკტომბერს. სასწავლებლის ზედამხედველმა ოფიციალურად მოსწერა კრების თავმჯდომარეს, რომ ჟურნალი თანახმად უწმიდესის სინოდის უქაზისა 17 იანვრიდან 1901 წ. 10 №-ით, წარედგინა დასამტკიცებლად მაღალ ყ-დ უსამღვდლოესის ეგზარხოსისთვის, მაგრამ თავმჯდომარემ ჟურნალი თვით სამართველოს გადასცა გასაგზავნად სადაც ჯერ არს. ესეც პირველი მაგალითია.

ერთი დეპუტატთაგანი.

მიზიზიზი კაცის მრავალ უხედურებათა.

(ნათარ. ფრიდრიხ კირხნერის წიგნიდან „გზა ბედნიერებისაკენ“)

(გაგრძელება*)

წადენიშე სიტყვა მსოფლიო (საუფოკლათა) მჭუნჯარების გამო.

შეუძლებელია ჯეროვანად აიწონ-დაიწონოს, დაფასდეს დედის გავლენა შვილზე. სიტყვებს, დარიგებებს და ყოფაქცევას დედისას ძრიელ დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის სიცოცხლის პირველ წლებში, როდესაც ბავშვის ქუთა-გონება ჯერ ისევ ნორჩია და ადვილად იღებს, ითვისებს გარეშე შთა-

ბეჭდილებებსა. „ბავშვი მამა ადამიანისა“ (გიოტე). ბავშობა ახასიათებს ადამიანს, როგორც დილა—დღესა. მთელს ჩვენის შემდეგი სიცოცხლის განმავლობაში ჩვენ იმდენ შთაბეჭდილებას და სწავლაცოდნას არ ვითვისებთ, რამდენსაც ვითვისებთ პირველ სამ წელში. გრძნობები, რომლებითაც ჩვენის ნების მიუხედავად არიან წყაროდ სიამოვნებისა ან უბედურებისა, მოსაზრებები, რომლებითაც ჩვენ ვხელმძღვანელობთ ჩვენს მოქმედებებში,—ყოველივე ესე ხშირად დედის-მიერ გვაქვს ჩაგონებული. როგორც ასოები ნორჩი ხის ღეროზე ამოჭრილნი, ხესთან ერთად იზრდებიან და არასოდეს არ წაიშლებიან, ისე ბავშვობაში მიღებული შთაბეჭდილებანი არ ამოიფხვრებიან, არ ამოიშლებიან. გრძნობები, ხასიათი, ტემპერამენტი, რაზედაც უმთავრესად დამოკიდებულია ჩვენი ბედნიერება, ყმაწვილობაში დაბადებულ-შემუშავებულნი არიან. კაი დედა სჯობია რამდენსამე ათას მასწავლებელს სკოლისას ერთად აღებული. რამდენადაც უკეთესი ზნე-ხასიათისაა და რამდენადაც უფრო განათლებულ-განვითარებულია დედა, იმდენად უფრო დიდად მოქმედობს ბავშვის კეთილ-წარმატებასა და გაუმჯობესებაზე. იზრუნეთ, სიტყვა ნაპოლეონმა: დედების განკარგებისა და გაუყვების შესახებ, რათა მათ შეეძლოს თავისი შვილების დარსეულად აღზრდა. დეე დედა-კაცი ნუ თამაშობს რაიმე როლს ნურც პოლიტიკაში, ნურც ეკლესიის მართვა-გამგეობაში, ნურც საზოგადოებრივ ცხოვრებაში (დღემდის მაინცა), დეე, მათგან ჯერ ნურავინ განუქმულა ბუნების-მეტყველებასა და საზოგადოდ მეცნიერებაში, დეე, ნურც-ერთს მათგანს დღევანდლამდე ნუ შეექნას რაიმე მსგავსი ბელვედერის აპოლონისა, სიქსტინის მადონისა, ფაუსტისა,—მათ შეუძლიანთ თავი მოიწონონ იმით, რომ ჰშობეს და აღზარდეს შემქმნელნი ამ ნაწარმოებთა. ყველა გამოჩენილი კაცები ერთხმად აღიარებენ, რომ მათზე დედას დიდი გავლენა ჰქონია, რომ მათ ბევრი კაი ზნე და მისწრაფება დედისაგან შეუთვისებიათ. ნეტარი ავგუსტინე, მოძღვარი დასავლეთის ეკლესიისა კეთილ გზაზედ დააბრუნა ღრმა სიყვარულმა, მოთმინებამ და გულწრფელობამ მისი დედის მონიკისამ. ვალტერ-სკოტის ძლიერ უყვარდა ბალლადები, გიოტეს კიდე—ღეჭების თხზვა და ორივენი ამ თვისებებს დედის გავლენას აწერდნენ. ნაპოლეონი ამბობდა ხოლმე: „მე ენერგია, ხასიათის სიმტკიცე

*) იხ. „მწიგნოსი“ № 20.

და მორჩილება დედისაგან შევითვისეო“. დე-მესტრი ქება-დიდებას შეასხავს კეთილ-შობილურ ხასიათს თავის დედისას და უწოდებს მას „ანგელოზად, რომელსაც ღმერთმა მისცა სხეული მხოლოდ მცირე დროისთვის“. სამუელ ღუონსონი დიდის მოწიწებით მოიხსენებს თავის მოხუც დედას; მის უპირველეს საზრუნველს შეადგენდა მოაწყო მოხუცი დედის ბედნიერი ცხოვრება. კრომველის, ვაშინგტონის, ბისმარკის, შილლერის, ბულვერის, შეფერის და მიშლეს დედებმა განავითარეს თავისს შვილებში სიყვარული ყოველის კეთილ-შობილური მისწრაფებისა. მეორე მხრივ განუვითარებელი, დაბალი კკუისა და გრძნობების დედები ხშირად მიზენი არიან შვილების უბედურ სვი-ბედისა. ამას ნათლად ვხედავთ ბაირონის, ლამკრტის ზ გრაბბეს ცხოვრებიდან.

შემდეგ შოპენგაუერი იჩენს სრულს უფიცობას ადამიანის ბუნებისას, როდესაც სიბოროტეს და გრძნობის ტანჯვისას სხვისის უბედურებით (сострадание) ეგოიზმთან ერთად ადამიანის მოქმედებათა უმთავრეს სტიმულად (ძულეზად) აღიარებს. სიბოროტე, საბედნიეროდ, მხოლოდ გამონაკლია, იშვიათი შემთხვევაა. სხვის უბედურებით ტანჯვის გრძნობაზე მალა დასაყენებელია თანაგრძნობა და ენერგიული სიყვარული, რომელიც საქმით დაეხმარება, შემწეობას აღმოუჩენს გაჭირვებაში მყოფ მოყვასს.

დასასრულ ჩვენ სისულელიედ მიგვაჩნია ის აზრი, რომელიც უბედურებას ჰხედავს მასში, რომ ჩვენ განგებამ დაგვიწერა მთელის სიცოცხლის განმავლობაში ველეტოდეთ რასმესა. განა არსებობს რაიმე ამაზე უკეთესი? ლტოლვილებში იმალება წყარო უმაღლესი სიამოვნებისა. ლესინგი ჭეშმარიტების ძიებას მაზედ (ჭეშმარიტებაზე) მალა აყენებს. თვით შოპენგაუერივე აღწერს ძნელ ისატან გრძნობას, რომელიც წარმოსდგება ხანგრძლივი უსაქმობისაგან. მზრუნველობასა ზ გაჭირვებაში ყოფნას ჩვენს თვალში ფასი ედება, ზ სიკვდილიც-კი მამულის (სამშობლოს) გულისთვის, იდეისთვის ან საყვარელი არსებისთვის, შესაძლოა სასიამოვნოდ გვეჩვენებოდეს. ყოველივე ზემორე თქმულის შემდეგ ჩვენ უფლება გვაქვს აღვიაროთ, რომ მსოფლიო მკმუნვარება ყოვლად უაზრო და უსაფუძვლოა. ამიტომ ჩვენ პატივისცემით ვეგებებით ნიცშეს ფილოსოფიას (მიუხედავთ მრავალ მისს ძირითად დებულებათა უსაფუძვლობასა), როგორც საჭირო და დასაბუთებულ რეაქციას წინა-

აღმდეგ პესიმიზმისა. ნიცშე საფუძვლიანად მსჯელობს როცა საუბრობს ცხოვრების მხიარული შეხედულების შესახებ (жизнерадостность).

უმაღლესი ბედნიერება.

უძველეს დროთაგან მოკიდებული ფილოსოფოსები იმტვრევდნენ თავებს იმ საკითხის გადასაწყვეტად, თუ რაში მდგომარეობს უმაღლესი ბედნიერება. რა უნდა ჩავთვალოთ უმაღლეს სიკეთეთ (благость), ე. ი. რაა უფრო ყველაზე სასურველი, რის შეძენაც-კი ნიშნავდეს შეძენას ყველა სხვა სიკეთეზე, ან უდრის ზეთანასწორება მათ,—ესე იგი, რა უნდა ჩავთვალოთ უმაღლეს სიკეთედ მისის მნიშვნელობისა და ფასის მიხედვით? არსებობს-კი ესეთი განძი?

ცხადია, რა არსებობს მთელი მწკრივი სიკეთეთთა, მათ შორის განირჩევიან უმჯობესნი და უარესნი: სიცოცხლე უმჯობესია საქმელზე, სხეული—ტანთ-საცმელზე; სასარგებლო რამ უფრო მალა დასაყენებელია, ვიდრე სასიამოვნო და გარეგანი სიმშვენეირე; ზნეობრივი თვისებები ყოველ ამას აღემატება. ამ სახით ჩვენ უახლოვდებით მცნებას თუ რა არის საზოგადოდ სიკეთე.

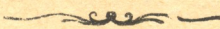
რა არის სიკეთე? ცხადია ის, რასაც ჩვენ დიდს მნიშვნელობას ვაწერთ, რაც წყაროა ჩვენის სიამოვნებისა აწმყოში, წარსულში და რაც ჩვენის ფიქრით შეიქმნება წყაროთ ჩვენის ბედნიერებისა მომავალში, რაც აღაფრთოვანებს ჩვენს მოქმედებას, აამაღლებს და გაათაქიზებს ჩვენს გრძნობებს.

არსებობს ოთხ-გვარი, ადამიანის დამატკობი, სიამოვნება, ოთხ-გვარი ბედნიერება. მოსაწონი რამ (приятное) დაატკობს ადამიანს გრძნობების საშუალებით; რადგანაც ეს სიამოვნება დაფუძნებულია ადამიანის ფიზიკურს ბუნებაზე, ამიტომ იგი სრულიად სუბიექტიურია, ე. ი., შესაძლოა, რომ ის, რაც მოსწონს და ესიამოვნება ერთსა, არამც თუ არ მოეწონოს, არ ესიამოვნოს მეორეს, არამედ სრულიად წინააღმდეგი გრძნობაც გამოიწვიოს; სხვადასხვა კაცს სხვა-და-სხვა გემოვნება აქვს, როგორც იტყვიან რუსები о вкусахъ не спорятъ. სასარგებლო რამ, რომლის საშუალებითაც ჩვენ შეგვიძლიან ჩვენს მიზანს მივალწიოთ, ჩვენის სიამოვნების წყაროთ ხდება; მაგრამ აქაც სხვა-და-სხვა საზომი იხმარება, იგიც სუბიექტიურია: მაგ., დანა ერთის საქმისთვის

გამოსადეგი შეიქმნება სხვა შემთხვევაში სრულიად გამოუსადეგარი აღმოჩნდეს; შხამიც-კი კარგია, როდესაც იგი სწრაფად უსპობს ადამიანს სიტკიცხლეს. მშვენიერი ანუ ესტეტურად სისიაშფონო შეიძლება იყოს სუბიექტიურიცა და ობიექტიურიცა; სუბიექტიურია, რადგანაც შეეხება გარეგან გრძნობებს (თვალს, ყურს); ობიექტიურია, რადგანაც გამოჰხატავს ამა თუ იმ იდეას (დედა-აზრს). ზნეობრივ კარგი სრულიად ობიექტიურია: უწყებული გემრიელი ნაყოფი ჩემთვის უარგისია, თუ აკრძალულია; შხამი სასარგებლოა ხოლმე, მაგრამ იგი არ ვარგა, თუ მე მით ვკლავ ვისმეს; ის სურათი მშვენიერათ ნახატია, მაგრამ შინაარსით-კი არ ვარგა—შეუსაბამოა, ზნეობრივი გრძნობის აღმაშფოთებელია. ზნეობრივი მოქმედება იქნება არც გესიამოვნებოდეს, არც სასარგებლო იყოს, არც ესტეტური გრძნობის მოხიბლვა შეეძლოს, მაგრამ იგი ეთანხმება ზნეობრივ კანონს და ამიტომ გამოიწვევს საზოგადო თანაგრძნობას, მოწონებას (одобрение) და ღრმა პატივისცემას მისდამი, ვინც შეასრულა იგი. ზნეობრივი კარგი (სიკეთე) მაშასადამე არის ის, რასაც ადამიანი იძენს შეგნებულად და არა იძულებით, ე. ი., თავისუფლად, თანახმად მის ბუნებაში დანერგილი იდეალისა. თუ ადამიანს სხეული მშვენიერი მოყვანილობისა აქვს, თუ იგი ბუნებრივ კვიანი, გონიერი და მშვენიერის ხასიათისაა—ეს მისი უნარი არ არის. მხოლოდ იმ შემთხვევაშია იგი ღირსი ქება-ღიდებისა და პატივისცემისა, თუ მას ეს თვისებები თვითონ შეუძენია და განუვითარებია. ზნეობრივი მოქმედება უნდა გამომდინარეობდეს მხოლოდ უანგარო, ზნეობრივ წმიდა მოსაზრებათაგან, კეთილი მიზნით და უმწიკვლო საშუალებათა ხმარებით.

ნ. ს. —ჟ.

(შემდეგი იქნება)

სასამართლოს მახიანი

პოლიციისტრის გასამართლება.

1 ნომბერს ტფილისის სასამართლო პალატის სესიამ გაარჩია საქმე ქუთაისის პოლიციისტრის ლისოვსკისა. იმდენ საზოგადოებას მოეყარა თავი, რომ ვებერთელა დარბაზში ტევა აღარ იყო. თავმჯდომარეობდა ვრასკი. წევრებად იყვნენ გეგიძე და ორლოვსკი, ბრალსა სდებდა შულცი, ბრალდებულს იცავდა ნაფიცი ვეჟილი შევალე. ქუთაისის პოლიციისტრს ბ-ნ ლისოვსკის, როგორც ოქმიდანა სჩანს, ჰბრალდებოდა შემდეგი: ა) 26 ოკტომბერს 1902 წელს აზნაურის ივლიანე მესხის შეპყრობის დროს პოლიციისტრს უმიზნოდ უტყვნია იმისთვის, შემდეგ თოკით შეუკვრევენებია და თავ-შიშველა ახალუხის ამარა გაუგზავნია საპყრობილეში. ბ) ამ შეპყრობის დროს შეურაცხყოფა მიუყენებია პოლიციის უბნის ზედამხედველის საყვარელიძისთვის შემდეგის სიტყვებით: „что же ты, стерва, не свяжешь его!“ და სხ. გ) შემდეგ, როდესაც მესხი საპყრობილეში იჯდა, ლისოვსკის საპყრობილის უფროსის მაჰმუდ-ბეგისთვის სამსახურის ასრულების დროს სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიუყენებია. უთქვამს „ешак“-ო, „შორნიკად ნამყოფ“-ო და სხ.

ამ საქმის გამო ოცზე მეტი მოწამე იყო დაბარებული. საპყრობილის მოსამსახურებმა თითქმის ერთხმად აღიარეს ყველაფერი, რაშიაც ბ-ნ ლისოვსკის მაჰმუდ-ბეგის შეურაცხოფისათვის ბრალი ედებოდა. დანარჩენი მოწმეები შეიძლება ორ ჯგუფად გაიყოს. ერთნი ამტკიცებდნენ: როდესაც პოლიციისტერი ჟანდარმებითა და პოლიციელებით შევიდა მესხის სახლში, იქ ვახშმად ისხდნენ. ბევრი მაშინვე ფეხზე წამოდგა, ზოგიერთი-კი ისევ სუფრასთან დარჩა. პოლიციისტერმა დაუყვირა იმათ, «როგორა ჰბედავთ ჯდომას, როდესაც პოლიციის უფროსი თავზე გადგიათო» და ერთს მჯდომთაგანს ჯოხი ჰკრა და თავიდან ქუდი გადაადგებინაო. შემდეგ გაჩხრიკეს ერთი ოთახი, მაგრამ შიგ ვერაფერი ნახეს. მეორე ოთახში ნახეს დაკეტილი კიღობანი. პოლიციისტერმა მესხს გასაღები მოსთხოვა, მაგრამ მან უთხრა: „კიღობანი დედა-ჩემისაა და გასაღები იმისა აქვსო“. ამ დროს პოლიციისტერმა მესხს სახეში გაარტყა და უბრძანა პოლიციელთ იმისი შეკვრა. ამასობაში მესხის დედას გამოართვეს გა-

საღებო, გაჩნდის კიდობანი, მაგრამ შიგ ვერა იპოვეს-რა. შემდეგ მესხს ხელნახები თოკით უკან გაუკრეს და უბნის ზედამხედველმა და სამმა პოლიციელმა საპრობილემოში წაიყვანესო. რამდენიმე მოწამემ ისიცა სთქვა, როდესაც მესხი ჩივილს უბირებდა პოლიცემისტერს, უკანასკნელმა კაცები მიუგზავნა მესხის ძმას და სთხოვა: შენმა ძმამ ჩივილს თავი დაანებოს; უარ-ჰყოს, რომ პოლიცემისტერმა ის გალახა და შეჰკრა; ამის მაგივრად განთავისუფლება ითხოვოს და პოლიცემისტერიც განაოავისუფლებინებსო. სხვათა შორის, პოლიცემისტერის წინააღმდეგ ილაპარაკა პროკურორის ამხანაგმა ბ-ნმა მალინოვსკიმ და ორმა ჟანდარმა, რომელთაც მესხთან არავითარი დამოკიდებულება არა აქვთ. პოლიცემისტერის მხრით ჩვენება ჩამოართვეს: პოლიციის ბოქაულს ტერ-ანტონოვს, უბნის ზედამხედველს საყვარელიძეს და რამდენსამე პოლიციელს. პირველმა, სხვათა შორის, სთქვა, რომ მესხისთვის პოლიცემისტერს არ უცემია. არც საყვარელიძისთვის „სტერვა“ უწოდებია; მართალია, ბაწრით-კი შეაკვრევინა მესხი, მაგრამ ეს საჭირო იყო, რადგან ბნელი ღამე იყო და შეიძლებოდა გაქცეულიყო. თითქმის სიტყვა-სიტყვით განიმეორეს ეს დანარჩენებმაც, მხოლოდ ის-კი სთქვეს, მესხს არავითარი წინააღმდეგობა არ გაუწევია და არც გაქცევა დაუბირებიაო. როდესაც ამ მოწამეებს პირში წაუყენეს ორი ჟანდარმი, პირველნი სახტად დარჩნენ, მაგრამ თავიანთი სიტყვები მაინც არ გადასთქვეს.

ბრალმდებელი ბ-ნი შულცი თხოულობდა, პოლიციელების ჩვენებისათვის სასამართლოს არავითარი მნიშვნელობა არ მიეცა, რადგან ისინი ადგილის დაკარგვას შიშობენ და იმისთვის ლაპარაკობენ უფროსის სასარგებლოდა. დამნაშავედ სთვლიდა ბ-ნი ლისოვსკის ყველა ჩამოთვლილ მუხლებში და თხოულობდა იმის კანონიერად დასჯას. შემდეგ ილაპარაკა ბრალდებულის დამცველმა ბ-ნმა შევალიემ. იმან, პირიქით, ითხოვა, პოლიციელების ჩვენებას მეტი მნიშვნელობა მისცემოდა, ვიდრე სხვებისას. „მათ პირველ გამოძიებაზედაც ისე აჩვენეს, როგორც ეხლა, ღ იმ დროს-კი პოლიცემისტერი გადაყენებული იყო ადგილიდან და პოლიციელთ არავითარი ადგილის დაკარგვის შიში არ ექნებოდათ. იმ დროს არამც თუ მხარს დაუჭერდნენ პოლიცემისტერს, კიდევ ეცდებოდნენ იმის დასჯასაო“.

რამდენისამე წამის შემდეგ თავმჯდომარემ გამოაცხადა განაჩენი, რომლითაც ბ-ნი ლისოვსკი დამნაშავედ იქმნა ცნობილი და მიესაჯა ორის კვირით საპრობილემოში დაპატიმრება. (ივერია).

პლემის წამალი

დებეშამ პარიზიდან სასიხარულო ამბავი მოგვითანა. ექიმ მარმორეკს პარიზის სამკურნალო აკადემიისთვის უცნობებია, რომ ტუბერკულოზის წამალი გამოვიგონეო, თუ ეს ამბავი გამართლდა, ექიმი მარმორეკი მთელ კაცობრიობის სათაყვანებელ კაცად გადაიქცევა.

ალექსანდრე მარმორეკი ავსტრიელი ბაქტერიოლოგია. დღემდე პარიზში არსებულ პარტერის ინსტიტუტში მუშაობდა და ცნობილ მეცნიერთა რუს და მეჩნიკოვის მოსწავლედ ითვლებოდა. მარმორეკს წინადაც კარგად იცნობდნენ. ამ ექვსის წლის წინდ იმან შეამზადა ერთგვარი შრატი, რომლითაც წითელ ქარიანებს არჩენენ და აგრეთვე ცხენებს ქოთაოსაგან. მარმორეკს თავის მოხსენება ჭლექის წამლის შესახებ პარიზის სამკურნალო აკადემიისთვის უნდა წეკითხნა 12 ნოემბერს, მაგრამ ვერ წაიკითხა ზემოხსენებულ მეცნიერთა, რუსა და მეჩნიკოვის, მიზებით. პასტერის ინსტიტუტში დაარსებიდანვე წესადაა დადებული, რომ თუ ინსტიტუტის წევრი ახალ რამეს აღმოაჩენს, ეს აღმოჩენა უნდა გასინჯოს და შეამოწმოს ინსტიტუტის ღირექცია. წინააღმდეგ შემთხვევაში გამოგონს არ შეუძლიან, ინსტიტუტის სახელით ისარგებლოს და თავისი გამოგონება გაამჟღავნოს. ინსტიტუტი ასე იქცევა სიფრთხილის გულისთვის. ხშირად მეცნიერი სცდება, როგორც მაგალითად, კოხი შესცდა, ინსტიტუტს ეს არ უნდა და ამიტომ ყველა თავის წევრს ავალებს, გამოგონება წარუდგინოს გამომჟღავნებამდე შესამოწმებლად. ასე მოექცა ინსტიტუტში ღირექცია მარმორეკსაც, მაგრამ ამ უკანასკნელმა არ მოისურვა თავის გამოგონების შესამოწმებლად გადაცემა და პირდაპირ სამკურნალო აკადემიას მიჰმართა. შედეგად ამ შეტაკებას კიდევ ის მოჰყვა, რომ მარმორეკმა პასტერის ინსტიტუტს სრულიად თავი მიანება.

შრატი უცდიათ პარიზის ზოგიერთ სამკურნალოში, ამას გარდა ბრესლაველი პროფესორი მიკულიჩი ორი წელიწადია თურმე ჭლექიანებს არჩენს მარმორეკის შრატით. ეხლა ეს პროფესორიც აცხადებს, რომ ახალი შრატი უტყუარი და უებარი წამალია ჭლექისაო. („ცნ. ფურ.“)

მოკმეთადმი.

ქურნალ-გაზეთივიდან.

ჩვენ სიტყვებს განკუთვნიან
მისთვის გვაქვს მოცემული,
რამ დიდების, დადალების,
სათნების—სტემდეს გული!

მისი ნებაც ესე არის,
რამ ჩვენ ჯანი არ დაუშურათ,
მკვფასთა და მტერთა-თვისაც
შრამის ოფელი მოვიწურათ.

მაშა, ძმანო! მას შეუდგეთ
მღვიძრებით მივაშურათ,
და ამ წმიდა საკნისათვის
ვიდგავათ და ვიმსახურათ.

და რადესაც ღვაწლ-ნადების
ნაყოფი რამ განცხადდება—
დაწმუნდით რამ მის-მოდგაწის
სახელიც კი არ მოკვდება!

ოდეს გვალი ქველის საქმის
გელეხტარად სხვებს დასვდება —
შრამა და ღვაწლს ჩვენ გვიკურთხებს,
და ნასაქმით ამაღდება!..

მაშინ ევეჯა ჩანგ-მომართვით
მას შეამკობს, ამდებდება,
„გაშა-გაშა“ს გაღობითა
თვით მიხრწნილიც ადებდება!..

მაშ ამ ქებას, დადადებას,
ნეტავ სხვა რა შეადდება,—
რას სამშობლოს მადლობის ხმა
ჩანგ-საფიქრით დაიკვდება!

ადარც ითქმის ამ მოდგაწზე;
„მაწით ქმნილი მაწად ხდება,“
რადგან მისის დიდ-ქველბობით
თვით სიტყვებს იბადება!..

მაშა, ძმანო! შრამა ქველა!
წინმსრობლი გზა მით გავკვალათ;
მოძმეთა და სამშობლოს
მსხვერპლათ ვეგათ, დავივალათ!

როსტომ -- გუბა.

პეტერბურგის გაზეთები საყურადღებო ამბავს
გვაუწყებენ: დაუსრულებიათ თავის მუშაობა ერო-
ბათა წარმომადგენლებს, რომელთაც მთავრობისაგან
დავალებული ჰქონდა, შიდა რუსეთის გლეხთა გა-
ღარიბების მიზეზის გამოკვლევა და მათის გაღო-
ნიერებისათვის საშუალებათა გამოძებნა. ერობათა
წარმომადგენელი მიწვეულნი იყვნენ თავის აზრის
გამოსათქმელად ამ კომისიაში, რომელიც ხსენებულ
საქმისათვის იყო დანიშნული, სტატის-სეკრეტრის
კოკოვცევის თავმჯდომარეობით.

როგორც მოსალოდნელი იყო, ერობათა წარ-
მომადგენლებმა არ უღალატეს თავის ჩვეულებასა
და ფართოდ შეხედეს საქმეს: ნაკლები ყურადღება
მიაქციეს საკიოხის წვრიბალებს, ამა თუ იმ ტენი-
ურს საშუალებას და მტკიცედ დააყენეს სახელმწი-
ფოს შესახები საზოგადო საკითხები. მათის აზრით,
ყოველი პალიატიური ღონისძიება უნაყოფოდ
ჩაივლის, თუ საზოგადო ხასიათისა და ძირითადი
რეფორმები არ იქმნა მოხდენილი. ამის დასამტკი-
ცებლად მათ მიჰმართეს ისტორიას და ცხად ჰყვეს
მთავრობის სრული უძლურები საქმეში სწორედ
იმ მიზეზით, რომ განზრახვა იყო პალიატივებით
წამლობა დიდის სენისა. ვერც ლაშჩევის, ვერც
კობანოვის კომისიების პროექტებმა ვერ შეაჩერეს
გლეხთა გაღარიბება, ვერც უკანასკნელ წლების
ცდამ მოიტანა ნაყოფი, რადგან ყველას ჰსურდა
საზოგადოებრივ-ეკონომიურის status quo-ს დაცვა
და წვრილალ ღონისძიებათა მიღებით საქმის გამო-
ბრუნებაო.

როგორც მკითხველებს ესომება, ამგვარივე
აზრი გამოსთქვეს სასოფლო-სამეურნეო საქიროე-
ბათა სამაზრო კომიტეტებმაც; ამასვე იმეორებდა
წინად ერობა, მოწინავე პრესსა, მაგრამ ყოველივე
რჩებოდა „ხმად მლაღადებლად უღაბნოსა შინი.“
ცხოვრება-კი დაჟინებით თხოულობს ამ მძიმე საქ-
მის გადაწყვეტას; იგი არ იცდის; სინამდვილე არ-
ღვეს იმით მოლოდინს, ვისაც ეგონა, იქნება იო-
ლას წავიდეთო, იქნება ურეფორმოთაც გამოკეთ-
დეს საქმეებო... ბოლოს „საქმეთა მდგომარეობა“
მეტის-მეტად გამწვავდა და მთავრობამ კვლავ
მიჰმართა ერობასა და საზოგადოებას კითხვით?
ერობამაც კვლავ მიუგო: ძირითადი ცვლილება

საქირო.

თავის მოხსენებაში ერობათა წარმომადგენელნი ორ უმთავრეს ფაქტორს აქცევენ ყურადღებას: სოფლის იურიდიულ-საზოგადოებრივ მდგომარეობასა და ხალხის განათლების საქმეს. ორსავე საქითში ისინი ეთანხმებიან ფინანსთა მინისტრად ნამყოფს ს. ი. ვიტტეს და იმეორებენ: სანამ სოფლის ხალხი მოკლებული იქნება უფლებათ და სანამ სწავლა-განათლების საქმე დღევანდელს ყოფაში იქნება, გლახთა მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე ლაპარაკი მეტი იქნება. „სოფლის ცხოვრება მაშინ ჩადგება ნორმალურს კალაპოტში, როდესაც აღვამადლებთ გლახების პიროვნებას; როდესაც სრულიად და სამუდამოთ მოისპობა გარჩევა «გლახისა» და „კეთილშობილს“ შუა; როდესაც კანონი აღარ გაარჩევს გადასხადის გადამხდელსა და გადასახადებიდან თავისუფალ წოდებას; როდესაც გაუართოვებულ იქნება გლახის იურიდიული უფლებანი“, ერთის სიტყვით, როდესაც სრულიად შეიცვლება აწინდელი ადმინისტრაციული-იურიდიული წესწყობილება სოფლისა.

ამ საზოგადო მოსაზრების შემდეგ, ერობათა წარმომადგენლებს შეუშუშავებით პროექტი იმ ეკონომიურ ღონისძიებათა, რომელთა მიღებას საქიროდ სთვლიან გლახობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის.

როგორც უანგარიშნიათ, საზღვარ-გარეთიდან შემოტანილ საქონელზე დადებულ სადამოყენო გადასახადიდან მომავალ წელს ხაზინას 206 მილიონ მანეთამდე შემოუვა.

ქ. უფაში ამას წინად ნაფიცმა ვეკილმა პოკროვსკიმ სასამართლოს შენობაში რევოლუციით მოპკლა ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარე ნ. აპესლიაკი და შემდეგ თვითონაც თავი მოიკლა. როგორც „ვოლჟსკი ვესტ“. გადმოგვცემს, მიზეზი ამისა შეძდგი ყოფილა: პოკროვსკი შენიშნული ყოფილა და პოლიცია თვალყურს ადევნებდა თურმე. პოკროვსკის მოუთხოვნია ოლქის სასამართლოსაგან რაღაც შუამდგომლობისათვის საქირო მოწმობა. თავმჯდომარეს მოწმობის მიცემაზე უარი უთქვამს.

იანონის ხალხის აღფლავს რუსეთის წინააღმდეგ.

„რეიტერის სააგენტო“ს ტოკიოდან ამნაირი დებეშა გაუგზავნია ინგლისურ გაზეთებისათვის: „იპონელ პოლიტიკოსთა წრეები და საქმის

მკოდნე კაცები ძლიერ ექვობენ, რო რუსეთ-იპონიის დავა მანჯურიის თაობაზე მშვიდობიანად გადასწყდეს.

ჭეიქობენ, თუ რუსეთი იპონიის ყველა მოთხოვნილებას არ აასრულებს, მანჯურიის თაობაზე უსათუოდ ომი ასტყდებო.

იპონიის ხალხი უფრო და უფრო ჰღელდება რუსეთის წინააღმდეგ და გაბედულ პოლიტიკას თხოულობს. მთავრობა ვედარას ხდება, ხალხს ვედარ ამშვიდებს. ხალხმა ტოკიოში დიდი კრება მოახდინა და ერთ-ხმად დაადგინა, მანჯურიის საქმე, რაც შეიძლება, მალე უნდა გადასწყდეს, თორემ დაგვიანებით. დიდი ზარალი ეძლევა იპონიის ეროვნულ ინტერესებსაო. ამ კრებას აუარებელი ხალხი დაესწრო.

„სავაჭრო-სატელეგრაფო სააგენტო“-ს ლონდონიდან ატყობინებენ: »1 ნოემბერი. „რეილი მეილ.“-ს სწერენ ტიანძინიდან, ჩინეთის დიდებულთა საბჭოს მინდობილობით; ჩილის პროვინციის მოადგილემ ადმირალ ალექსეევთან მოლაპარაკება გამართა. როგორც გავიგეთ, მოლაპარაკებას კარგი არა მოპყვარა ჩინეთისათვის. იგივე გაზეთი იუწყება, ჩინეთის ქაზხნებსა და ფაბრიკებში დღე და ღამე მუშაობენ და სამხედრო მასალას ამზადებენო: იპონიის ელჩი საიდუმლოდ ეთათბირა ჩან-ჩინ-ტუანსა და პრინც ჩინგსაო.»

მაკედონიის საცლავებას

„ტაიმს“ ის კორესპონდენტი იუწყება, მაკედონიის ხალხი დღესაც დიდ სატანჯველშია ჩავარდნილიო. მონასტირის ვილაეტის მცხოვრებთა მწუხარება კალმით არ აიწერება. მათში გახიზნულმა ხალხმა შიმშილსა და სიცივეს ვედარ გაუძლო და ნელ-ნელა ისევ ბარში ჩამოვიდა, რადგან სოფლები სულ ოსმალებმა დაანგრის, უსახლკარო ხალხი ქალაქებს ეტანება. გაჭირვებული მაკედონელები მოწყალებას არას დროს არა თხოულობენ და უცხოელებს არაფერზე არ აწუხებენ. ამიტომ გარეშე მაყურებელი ვერც კი იგებს, თუ რა საშინელ ყოფასა და გაჭირვებაშია ჩავარდნილი აქაური ხალხიო.

ინგლისის პირველ მინისტრს ლონდონის ლორდ-მერის ნადიმზე მომეტებულ ნაწილად სავარეო პოლი-

ტიკაზე ელაპარაკა. საშინაო საქმეებზე, თვით ისეთ „საჭირ-პაროტო“, დიდ საგანზე, როგორცაა სატამოყნო საქმე, თითქმის ხმაც არ ამოეღო. ლიბერალურმა თუ კონსერვატიულმა პრესამ კრიტიკულის თვალთ შეჰხედა პირველ-მინისტრის სიტყვას.

«მორნიე პოსტ»-ი შეჰნიშნავს: «გილდ-ჰოლმში გამართულ ნადიმის გამო, საზოგადოება ელოდა, რომ მთავრობის პოლიტიკას ცხადადა და მკაფიოდ აუხსნიდნენ, მაგრამ ბალფურმა არ ისარგებლა ამ შემთხვევით და ხალხს მთავრობის პოლიტიკა რიგზე არ გააგებინა: პირველ მინისტრმა არეული და ბუნდოვანი სიტყვა წარმოსთქვა». «სტანდარდ»-ი სწერს: «ბალფურმა სატამოყნო საქმე არც კი გაახსენა: ეს, ალბად, მეტად ბრძნული პოლიტიკაა. ჩვენი უმთავრესი პოლიტიკური პარტია თავისმავე წინამძღოლებმა მეტად უხერხულ ყოფაში ჩაადგეს. მთელ ჩვენ ხალხს ეხლა მარტოდ-მარტო ერთი საგანი (სატამოყნო საქმე) აინტერესებს და პირველი მინისტრი ვერც კი ჰბედავს, რომ ამ საგანს შეეხოს». «დეილი ნიუს»-იც ამასვე ამბობს და ბოლოს უმატებს: «თუ პირველს მინისტრს ნამდვილად გულით სწადიან, რომ მშვიდობიანობასა და საერთაშორისო კეთილ ურთიერთობას სარგებლობა მოუტანოს, თავდაპირველად ჩემბერლენი უნდა დაამშვიდოს და დიდ სატამოყნო ომზე ხელი აადებინოს. კოლონიების მინისტრად ნამყოფის პროექტი სულ არ შეჰფერის არც ჩვენის დროის აზრებს, არც საერთაშორისო მშვიდობიანობას!»

*
**

„საეკლესიო მოამბე“ ამტკიცებს, რომ საჭიროა სასულიერო სკოლებში განცალკევებულ იქმნას სპეციალური სამღვთის-მეტყველო კურსი საზოგადო განათლების კურსისაგან.

სასულიერო სკოლას რომ აზრად აქვს თავის შევირდებს საზოგადო განათლებაც მისცეს და სპეციალური—ღვთის მეტყველურიც, ეგ სრულიად კანონიერი და ბუნებრივი სურვილია და ამის წინააღმდეგი არავინ იქნება. სამღვდლოებას, როგორც წოდებას, რომელიც დიდს სამსახურს უწყევს სახელმწიფოს, უფლება აქვს აღზარდოს თავისი შვილები და ჰმართოს საკუთარი სკოლები, როგორც ყველა სხვა წოდებასაც აქვს უფლება. მეორეს მხრივ, ეკლესიასაც უნდა ჰქონდეს სკოლები, სადაც უნდა ემზადებოდნენ მომავალნი მისნი მწყემსნი. გარნა

ეკლესია სამღვდლოება არ არის და არც ერთი და იგივეა მათი ინტერესები. მწყემსთა აღზრდა ისეთი საქმეა, რომ არ შეიძლება ყველა წოდებისათვის, მთელის ერისათვის არ იყოს საინტერესო. აგრედვე მწყემსად ყოფნისათვის მოწოდებულნი არიან ყველანი და არა მარტო სამღვდლოების შვილნი. მაშასადამე, არ შეიძლება, ეს საზოგადო საქმე, დაუკავშიროთ ღ განგებ მოვახვიოთ თავზედ წმინდა წოდებრივს დაწესებულებას და ახალს ღვინოს ძველს თხიერში ვასხამდეთ. ამით იზარალებს წოდებაცა და ეკლესიაც, უფრო-კი ეკლესია, რადგან სკოლას გამგე და ხელმძღვანელი მაინც ეს წოდება იქნება.

გაზეთის აზრით, სულ ცალკე უნდა არსებობდეს სკოლა საღვთის-მეტყველო და სულ ცალკე—სკოლა საზოგადო განათლებისა.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

„მისი ბრწყინვალეობა, 5 ნოემბერს, საღამოთი, ბალში ხანგრძლივ სეირნობის შემდეგ, უქეიფოთ შეიქნა და ღამე მოუსვენრად გაატარა. 6 ნოემბერს ყელი ასტკივდა, და სიცხემ უმატა; კეფაზე ჭრილობა დაუსივდა. 7 ნოემბერს, დილით, ჭრილობის ირგვლივ თავის კანის ანთება აღმოჩნდა, სიცხე 39,9⁰ ჰქონდა. საღამოს სიცხე 40,3⁰-მდე ავიდა და თვითგრძობიერება ცუდი ჰქონდა. 8 ნოემბერს, დილით, აღმოჩნდა, რომ თავის კანისა და სახის ანთება გაუძნელდა. დილით სიცხე 40,1⁰ ჰქონდა, დღისით—40,4⁰, საღამოთი ოფლი მისცა და სიცხემ უკლო, 39,7⁰ ჰქონდა. მაჯა წუთში 100-ჯერ უცემს. ჭრილობა თანდათან წინანდელ ნორმალურ სახეს იღებს“. ხელს აწერენ ექიმები: მალინინი, ჩუდნოვსკი, რუდენკო და გადომსკი.

* * კავკასიის მთავარ-მართველის თავ. გ. ს. გოლიცინის ჯანმრთელობის ბიულეტენი: „ღამე მის ბრწყინვალეობას საკმაოდ ეძინა. ტემპერატურა დილით 38,8; საღამოთი 39,5. მაჯა 86. უკანასკნელ დღე-ღამის განმავლობაში ანთებას ცვლილება არ დასტუბია. თვითგრძობიერება ცოტათი უმჯობესი აქვს“. ხელს აწერენ ექიმები: მალინინი, ჩუდნოვსკი, რუდენკო, გოდომსკი. 10 ნოემბერი.

ბიულეტენი 9 ნომბრისა: „მის ბრწყინვალეობის ავადმყოფობის მდგომარეობა დღის განმავლობაში შესამჩნევად არ შეცვლილა. სიცხე დილით ჰქონდა 39,5, საღამოთი 39,6; მაჯა—90. თავის კანისა და სახის ანთება სუსტად ვრცელდება“. ხელს აწერენ ექიმები: მალინინი, ჩუდნოვსკი, რუდენკო გოდომსკი.

* * * „კავკაზ“-ის ოფიციალურ განყოფილებაში დაბეჭდილია: „რადგან სენატორი, გენერალ-ადიუტანტი თავადი გოლიცინი ავად არის, ამიტომ, მე, კავკასიის მხარის მართვა-გამგეობის დებულების მე-31 მუხლის ძალით, შეუდექი კავკასიის მთავარმართებლის თანამდებობის აღსრულებას, კავკასიის მთავარმართებლის თანაშემწე გენერალ-ლეიტენანტი ფრეზე“

* * * საქართველოს საქსარხოსოს საოლქო მეთვალყურე დეკ. ი. ვოსტორგოვი წავიდა ქ. ბათუმს, სასულიერო მთავრობის მინდობილობით, რათა ადგილობრივ შეპკრიბოს ცნობანი სამღვდელ-მთავრო კათედრის ქ. ფოთიდან ბათუმში გადატანის შესახებ.

* * * 20 ნომბერს პეტერბურგში განსაკუთრებული კომისია განიხილავს საკითხს კახეთში რკინის გზის გაყვანის შესახებ. კომისია განიხილავს ორსავე მიმართულებას: ავჭალიდან თიონეთზე და ნავთლუხიდან გარედ-კახეთზე.

* * * შესდგა კომისია ფინანსთა მინისტრის აშხანაგის ტიმირიაზევის თავმჯდომარეობით ელისევეისა და ფრეზეს პროექტის განსახილველად შავის ზღვის პირად საავტომობილო მოძრაობის შესახებ. 31 ოქტომბერს ამ კომისიას მეორე და უკანასკნელი კრება ჰქონდა. კომისიამ პრინციპიალურად მოიწონა სააქციო საზოგადოების დაარსება, მხოლოდ საობლიგატო თანხა 5 მილ. 2 მილიონ მანეთად შეამკირა. ამ დღეებში კომისიის დადგენილებანი მინისტრთა კომიტეტს გადაეცემა.

* * * იბეჭდება და ამ ცოტა ხანში გასასყიდად დარიგდება „ქართ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ ახალი გამოცემა დიდი კედლის კალენდარი.

* * * «კავკ.»-ში ვკითხულობთ: მთავარ-მართებლის კანცელარიის დირექტორის გენერალ-მაიორის ვ. ო. ტროფიმოვის თავმჯდომარეობით დაიწყო მუშაობა განსაკუთრებულმა კომისიამ. განზრახულია რეფორმა სასოფლო მთავარ-გამგეობებისა და სასამა-

რთლოისა ტფილისისა, ქუთაისისა, განჯისა, ერევნისა და ბაქოს გუბერნიაში. ამ რეფორმის პროექტის შედგენა მიენდო ზემოხსენებულ კომისიას. კომისიის წევრებად მიიწვიეს: მთავარ-მართებლის საბჭოს წევრი ვ. გ. უსტრუგოვი, მთავარ-მართებლის კანცელარიის ვიცე დირექტორი ნ. ნ. მაქსიმოვი, ერევნის ვიცე-გუბერნატორი თავ. ა. მ. ნაკაშიძე, ტფილისის ვიცე-გუბერნატორი ვ. ვ. ალიშევსკი, ტფილისის გუბერნიის საგლეხო საქმეთა საკრებულოს წევრი ე. გ. ვეინდებაუმი, განჯის სასოფლო საკრებულოს წევრი კ. ვ. კლეშჩინსკი, მთავარ-მართებლის კანცელარიის საქმის მწარმოებელი კ. ი. სლოვინსკი, ნუხის მაზრის უფროსი დ. ვ. ასანიძე და ახალციხის მაზრის მომრიგებელი შუამავალი ა. ფ. ყიფშიძე.

* * * კავკავიდან უკვე ჩამოვიდა ქართული ენის ცენზორად ახლად დანიშნული ბ. ნი პართენ გოთუა და გუშინ წინ კიდევ შეუდგა თავის მოვალეობის აღსრულებას.

* * * ფოსტათა და ტელეგრაფთა მთავარ გამგეობისაგან ტფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის ოლქის უფროსს ბრძანება მოუვიდა, რომ 1904 წლიდან სატელეფონო სადგურებზე ყველგან ქალები დაინიშნენ.

* * * ოდესის სამოსამართლო პალატამ განიხილა საქმე პუბლიცისტ ვ. მ. დოროშევიჩისა და სახალინის დუისკის საპურობილის ა. ფელდმანისა. ფელდმანი ბრალსა სდებდა დოროშევიჩს, ზეკდვითი სიტყვის საშვალებით ცილი დამწამა. დოროშევიჩს „ოდესკი ლისტოკ“-ში დაბეჭდილი ჰქონია წერილები სათაურით „სახალინი“, რომელშიაც აწერილი ყოფილა სახალინზე გადასახლებულთა ცხოვრება. წერილებში დოროშევიჩი, სხვათა შორის, მკაცრად იხსენიებს საპურობილის მოსამსახურეთა გულქვაობასა და უპატიოსნო სამსახურს. დუისკის საპურობილის უფროსს ფელდმანს ამ წერილებში თავისი თავი უცვნია და უჩივლია დოროშევიჩისათვის ოდესის ოლქის სასამართლოში. მაგრამ ოლქის სასამართლოს დოროშევიჩი დამნაშავედ არ უცვნია. ფელდმანს ოლქის სასამართლოს განაჩენი განუსაჩივრებია სამოსამართლო პალატაში. პალატას დუმტკიცებია ოლქის სასამართლოს განაჩენი.

* * * 15 ნომბერს შორიზნის რკინის გზის სადგურზე, დილის 6 საათზედ, როცა ფოჩტა გადაქონდათ ქიათურის გზის ვაგონში ბათუმიდან მოსული, შვიდი

შეიარაღებული კაცები დაეცენ, დასჭრეს ტყვიით ფორტალიონი და ერთი ჟანდარმი, რომელიც ფოსტას მიყვებოდა. ერთ მათგანს ჟანდარმა მოახვდერა ტყვია და დასჭრა. დაჭრილი მოიტაცეს და გაიქცნენ ლომსიათხევისკენ. შორაპნის მაზრის უმფროსის განკარგულებით დაედევნენ სტრაჟნიკები, რომელნიც მიეწიენ კინოთის სოფლის ახლო ტყეში. აქ შეიქმნა თოფების სროლა ორივე მხრით. ერთი დაჭრილი და ორიც დაჭერილი უკვე მოიყვანეს ყვირილაში, დანარჩენებს მისდევნენ და ჯერეთ არა ისმის რა. ფულები ვერ წაიღეს.

* * 16 ნოემბერს აკურთხეს სხვა და სხვა დაწესებულებათა წარმომადგენლების თან დასწრებით ყვირილაში კერძო ქალების პროცემნაზია, რომელიც გახსნა კნიაჟნა ვ. ფაღავას ასულმა. კურთხევაზე ხალხი ბევრი დაესწრო. სწავლის მსურველები ბევრია.

* * ჩვენ მივიღეთ დოქტორი ბ. ს. თოფურიას საავთომყოფოის ანგარიში. ეს ანგარიში მეტის მეტად საინტერესოა; ამისთვის ჩვენ დაწვლილებით მოვიყვანთ ამ ანგარიშს ცნობებს შემდეგ ნომრებში.

* * ჩვენ დანამდვილებით შევიტყვეთ, რომ ყოვლად სამღვდლო გურია-სამეგრელოის ეპისკოპოსი ყოვლად სამღვდლო ალექსანდრე სამსახურს თავს ანებებს.

* * სამეგრელოის ეპარქიის მღვდელთ-მთავრად ინიშნება ყოვლად სამღვდლო დიმიტრი, ალავერდის ეპისკოპოსი.

* * დეკანოზი ესტატე ელიევი პეტერბურღში გაემგზავრა.

* * გაზ. „კავკ.“-ის ოფიციალურ ნაწილში დაბეჭდილია სავალდებულო დადგენილებანი ალექსანდროპოლისა და ყარსისათვის. ეს დადგენილებანი შეეხებიან იარაღის ტარების აკრძალვას.

* * ამიერ-კავკასიის რკინის გზის გამგეობაში დღემდის საღამოთი სამუშაოში მეტს ფასს აძლევდნენ. ეხლა გადაუწყვეტიათ, თუ რომელმამე მოხელემ დილის სამუშაო ვერ მოასწრო, მოვალეა საღამოთ დაასრულოს.

სასელმძღვანელო, საყურადღებო, საჭირო და სასარგებლო ცნობათა განყოფილება.

სამეგრელო კითხვების განმარტება

კით. შეიძლება თუ არა ბავშვს ვუწოდოთ „თამარა“ და როგორ მოვიქცეთ იმ შემთხვევაში, თუ მონათლულის მშობლები გვთხოვენ ბავშვს მივსცეთ სახელი „ვლადისლავი“, იმ წმინდანის მოსახსენებლად, რომელიც 24 სექტემბერს არის ნაჩვენები ჟამში.

მაგ. პირველიცა და მეორე სახელიც მოხსენებულა წმინდანების რიცხვში ვრცელ საეკლესიო კალენდარში; პირველი იხსენება მენელსაცხე-ბლეთა კვირიაკეში, მეორე-კი ოც-და-ოთხ სექტემბერს; ამასთანავე ნაჩვენებია, რომ სხეული წმ. ვლადისლავისა განისვენებს სერბიაში დ. მილევოვში. ამისათვის ორივე სახელი შეგვიძლია უწოდოთ ნათელის დროს დაუბრკოლებლად.

კით. შეუძლიან თუ არა სამღვდლო პირთ ატარონ მდიდრული ტანისამოსი, განსაკუთრებით მხიარული ფერისა, ეგრეთვე სურნელების ხმარება და სხურება?

მაგ. თუ ამ შემთხვევაში ჩვენ ვიქონიებთ სახეში კერძო პირებს, მაშინ, რასაკვირველია, გადაწყვეტილ პასუხს ვერ მივცემთ: ერთს ძონძები აცვია, და ამისათვის ისჯება; მეორე ატარებს ხავერდსა და აბრეშუმებს, და ყველაზე უფრო დაახლოვებულია ღმერთთან (იხ. 12 კ. განგრ. კრებ.). და თუ-კი კითხვას საზოგადოდ დავაყენებთ, იმ აზრით, თუ როგორი ტანისამოსი უფრო ეკადრება სამღვდლო ხარისხს—საეკლესიო კანონდებულებაში პირდაპირ აკრძალულია მდიდრული ტანისამოსის ტარება. მეთექვსმეტე კანონი მეშვიდე მსოფლიო კრებისა ამბობს: ყოველივე მდიდრული შემკობა სხეულისა განშორებული უნდა იყოს სამღვდლო ხარისხსზედ. ამისათვის ეპისკოპოსნი, ანუ კრებულნი, რომელნიც მდიდრული და მხიარულ-

ლი ტანისამოსით იმკობიან, სხვანაირად მოიქცნენ. თუ იმაშივე დარწმობიან, ვპიტომია დაედოთ.

კით. ცოლმა დასტოვა ქმარი და ერთი წლისა და ერთი თვის შემდეგ სხვასთან შობა შეილი. როგორ უნდა ჩაიწეროს მეტრიკაში ეს ბავშვი, თუ დედა თხოვილობს კანონიერად ჩაწერას და ქმარი მისი აცხადებს, რომ ამ ბავშვს კანონიერად არ სთვლის, და თუ ამა დროს ცოლი თავის უკანონო ცხოვრებას არ იშლის?

მიგ. უწმინდესის სინოდის დადგენილების კანონის ძალით 14 ოქტომბრიდან — 8 ნოემბ. 1888 წ. ცირკ. უქაზ. 20 მაისიდან 1903 წ. № 8, ეს ბავშვი უნდა ჩაიწეროს ამ ქალისა და მისი ქმრის სახელზე. უკანასკნელის, 1348 მუხლის სამო. წესდების (ტომი XVI ნაწ. I), კანონის ძალით შეუძლიან უარყოს ამ ბავშვის კანონიერად დაზადება, რაიც საერო უწყებას ეკუთვნის.

კით. ქალაქის სასწავლებლის მეოთხე კლასის მოწაფეთაგანი, უკვე მედავითნედ დანიშნული, განთავისუფლდება თუ არა სამხედრო ბეგრის მოვალეობისაგან.

მიგ. სამხედრო ბეგრის მოვალეობისაგან კანონით განთავისუფლდებიან მხოლოდ სასულიერო სასწავლებლის, სემინარიის და აკადემიის კურს დამთავრებულნი, თუ თანამდებობაზე არიან დანიშნულნი. ადგილის მისაღებლად ერთი წლის ვადა ეძლევათ მათ და თუ ადგილი ვერ იშოვებს მერე ვალდებული არიან კენჭი ამოიღონ.

კით. შეუძლია თუ არა მაზრის სამოსწავლებლო განყოფილებას თვითონ გააკეთებინოს სკოლის საჭირო ნივთები იმ ფულებით, რომელიც დასახმარებლად ეძლევა სკოლებს ყოველ წლებით? სკოლის გამგებლებმა ამ შემთხვევაში ფულის მიღებაზე უნდა მოაწერონ ხელი თუ ნივთების მიღებაზე?

მიგ. რასაკვირველია, თუ განყოფილებამ თავის განკარგულებით გასცა საკლასო ნივთები გასაკეთებლად და მზა ნივთებს გასცემს სკოლის გამგეთ მათაც ხელი უნდა მოაწერონ ნივთების მიღებაზე და არა ფულის მიღებაზე. რადგან ნივთების რიგიანობაზე განყოფილება არის პასუხისმგებელი.

შეწირულებანი.

მ. რ. უმორჩილესად გთხოვთ თქვენი ჰატივ-ცემული ჟურნალის „მწვემსი“-ს საშუალებით უგულოთადესი მადლობა გამოუცხადოთ ჩვენის და ჩვენი მრევლის მხრით ჩვენს სამრევლოთაგანს აზ. ნესტორ, ჰეტრე და აჭესენტი კოსტანტინეს ძეთ გვათუებს, რომელთაც შემოსწირეს რწმუნებულ ჩვენდამო ორბიტატან აბასთუმანის წ. თედორე ტირონის ეკკლესიას ერთი დიდი კურთხევანი, ღირებული რვა მან. და 50 კ. ერთი დიდი ღოცვანი სამი მან. და ზედმიწერილის ხეტურის წ. გიორგის ეკკლესიას კიდევ ერთი დიდი კურთხევანი — 8 მან. და 50 კ. ერთი დიდი ღოცვანი სამი მანეთის.; სადამე გვათუას ასულმა შემოსწირა ზედმიწერილ ხეტურის წ. გიორგის ეკკლესიას ერთი მარხვანი ღირებული 6 მან. ერთი კანდელი ექვსი მანეთისა და ერთი ტილოს გარდამხსნა 5 მან.; შამუე ზურაბის ძე ჭკოდუამ შემოსწირა ხსენებულ შტატის ეკკლესიას ერთი ღვთის-მშობლის ხატი, ღირებული თხუთმეტ მანეთად და ერთი კანდელი ათი მანეთისა.

აბასთუმანის წ. თედორე-ტირონის ეკკლესიის მღვდელი: ალექსანდრე კვარაცხელია და დიონოს კუტალია.

II.

მ. რ.! უმორჩილესად გთხოვთ თქვენის ჰატივ-ცემულის „მწვემსი“-ს საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ ჩვენისა და მრევლის მხრით მცნოვრებთ სოფ. ვაჭკეშიდ იოსებ კლასუას ძე და სვამეონ ჰაატას ძეს ცერცვაძეებთ, რომელთაც რწმუნებულ ჩემდამო ვაჭკეის წმ. გიორგის ეკკლესიას შემოსწირეს: ჰირველმა საეკლესიო ხატები ღირებული ოთხსა ორმოც-და-ათი მანეთად ხოლო მერემე თორმეტი საუფლო ხატი ფასად ათი მანეთისა. ფასათ.

ვაჭკეის წ. გიორგის ეკკლესიის მღვდელი სპირიდონ ბრეგვაძე.

ი ს ყ ი ღ ე ბ ი ა ნ

დეკანოზი დავით დამაფიქსიანთან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ყვირილაში—
«მწყემსია»-ს რედაქციის სტამბაში.

1. საეკლესიო და ღვთის-მსახურების წიგნები.

- 1. **ლოცვანი** ნახატებიანი, გამოცემა მესამე. მართლ-მადიდებელი ეკლ. უმათერესი დღესასწაულების ისტორიული მოთხრობით. ამ ლოცვანში არის მთელი წლის ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღვთის-მშობლისა და ზიარების ლოცვა. აგრეთვე ამ ლოცვანის სრულს თვეთა მეტყველებაში არიან ჩართულნი საქართვე. წმიდანები მათი ისტორიული მოთხრობით და ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყლით 40 კ. და უყდოთ . . . 30 კ.
- 2. წესი სწეულის ზიარებისა და ვრცელი პანაშვილისა, ფასი . . . 10 კ.
- 3. **სოცხალთა** და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის ყლით) ფ. . . 20 —
- 4. ძონდაკი იოანე ოქროპირის წირვისა უყდოთ 30 კ. კარგი ყლით . . . 50 >
- 5. შემოკლებული ლოცვანი ანბანით და თორმეტი საუფლო დღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . 5 >

2. სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნები.

- 1. დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწმ. სინოდისაგან მოწონებულია როგორც სასწავლო საღმრთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში—ფასი . . . 30 კ.
- 2. იგივე დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლაზედ რუსულს და ქართულს ენაზე ხმის ამალღების ნიშნებით ყლით ფასი . . . 55 კ.
- 3. დაწყებითი გაკვეთილები საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, ფასი . . . 15—
- 4. ახალი სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულება—ფასი . . . 40 კ.
- 5. მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების

დროს საჭირო სახელმძღვანელო წიგნი—
ფასი ყლით . . . 20 კ.

3. სამკურნალო წიგნები და დარიგება ჯანმრთელობის დაცვაზე.

- 1. ახალა კარაბადინი, მეორე გამოცემა დამატებით, რომელიც განხილული, მოწონებული და ნება-დართულია კავკასიის საექიმო რჩევისაგან ყლით ფასი . . . 1 მ.
- 2. დარიგება მხედველობის დაცვასა და თვალების მოვლაზე, ფასი . . . 10—
- 3. ჯანმრთელობა და ავადმყოფობა ექიმის საუბარი . . . 5 კ.

4. შესანიშნავი მონასტრები და ეკლესიები და ამ მონასტრების აღმშენებელთა ცხოვრების აღწერილობანი,

- 1. მცხეთის ტაძარი და წმიდა ნინო, ქართ. განმანათლებელი, ფასი . . . 15 კ.
- 2. ბელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა მეფის დავით აღმაშენებ. იგივე რუსულ ენაზე . . . 15 კ. 20 »
- 3. შიო მღვიმის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა ღირსისა მამისა ჩვენისა შიოსი . . . 5 კ.
- 4. **მთავარ-მოწ.** დავით და ქონსტანტინე და მოწამეთის მონასტერი.—ფასი . . . 5 კ. იგივე რუსულ ენაზე . . . 10 კ.
- 5. მარტინის მონასტერი, ფასი . . . 5 კ.
- 6. მარტვილის მონასტერი . . . 2 კ.

5. საუფლო და ღვთის-მშობლის დღესასწაულების აღწერა სწავლა დარიგებით.

- 1. ღვთის-მშობლის დაბადება, სურათით . . . 2—
- 2. ტაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა, ფ. . . 2—
- 3. ამალღება პატიოსნისა და ცხველს-მყოფელისა ჯვარისა, სურათით . . . 2—
- 4. შობა უფლისა . . . 2 კ.
- 5. მიჩქმა უფლისა, სურათით.—ფასი . . . 2—
- 6. ხარება უფლად წმიდა ღვთის-მშობლისა 2—
- 7. ბზობა სურათით—ფასი . . . 2—
- 8. აღდგომა სურათით—ფასი . . . 2—
- 9. მიძინება ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლისა, 2—
- 10. ხელთუქნელი ხატის ისტორია . . . 3 კ.

6. მოწამენი, ღირსნი მამანი და დედანი სე-
ქართველთა ეკკლესიისა, შესანიშნავი საქარ-
თველთა მუჟენი და დედოფალნი:

- 1. ჩმილა მოწამე რაჭდენი, სურათით, ფასი . 5 კ.
- 2. წმ. ნინო ქართველთ განმანათლებელი . 2—
- 3. მეფე ლავით მესამე აღმაშენებელი . 5—
- 4. თამარ მეფე, სურათით 5—
- 5. გიორგი მთაწმიდელი 10—
- 6. იოანე ზედაზნელი 5—
- 7. შუშანიკი 3—
- 8. ქეფევან დედოფალი 2—
- 9. არჩილ და ლუარსაბი 5—

7. რელიგიური და სწეობრივი შინაწის
წიგნები და საუბრები:

- 1. წმიდანი აღვდელ-მთავარნი: ბასილი
დიდი, გრიგორი ღვთის-მეტყველი და
იოანე მოქალაქი, სურათებით — ფასი . 5—
- 2. როგორ უნდა ემარხულობდეთ — ფასი . 3—
- 3. ანდრია პირველწოდებული, ისტორიული
პოემა აკაკისა, ფასი . 5—
- 4. სიკვდილი მართლისა, კონსტანტინე-
ტის მეუღლის წერილი 5—
- 5. ხმა მოძღვრისა სამწყსოსადმი. საუბარს შესწავლა
იესო ქრისტესი 3—
- 6. შეილებს სოვალეობა მშობელთადმი . 3—
- 7. მშობლების სოვალეობა შეილთადმი . 3—
- 8. ვინ არიან ჩენი ცხოვრების მტერნი და როგორ
უნდა ეძლიოთ მათ 3—
- 9. იუნჯებლთ საუნჯესა ცათაშინა 3—
- 10. საუბარი ღვთის სიტყუაზე 3—
- 11. — შრომაზე 3—
- 12. სამეგობრო სიკვდილი 5»

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

- 1. მეფე სოლომონ-ბრძენი სურათით — ფ. 5—
- 2. მათერი (მოთხრობა დაბადებიდან) სურ. 5—
- 3. სობრძენი იოსა ძისა ზირაქისა, სურათით. . 5—
- 4. იოსები 5—
- 5. მრავალ წამებული იობი 5 კ.

ხატები და მხატვრობანი.

იმეკონებიან პატარა იაფ-ფასიანი-ხატები ფიკარზე
სამ-ოთხ გოჯიანი ფასი 5—10 კ. ხატები არი-
მაცხოვრის, ივერის ღვთის-მშობლია, წმიდა გიორა
გის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა და
ათ თორმეტთა დღესასწაულთა. ვინც დაიბარებს ხა-
ტებს არა ნაკლებ ოცისა, იმათ ჩვენს საქართლო-
ში ყველგან ფოსტის გასაგზავნი არა გარდახდება
ამასთან იმეკონება სქელ ქაღალდზე ნახატი წმიდა
ნინასი, საქართველოს განმანათლებელისა ვარაყით
6+7 გოჯიანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპით დახატუ-
ლი წმიდანი მთავარ-მოწამენი ღვთის და კონსტან-
ტინე 6+5 გოჯიანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და
ამისთანავე სახით წმიდა ნინო ქართველთ განმანათ-
ლებელისა და ღვთის აღმაშენებელისა ფ. თითოთი 5 კ.

ვინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა
ნაკლებ ერთი თუჟნისა, მას მანეთზე დაეთმობა 30
კ. ვინც ორ კაპიკან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებ
ასი ტალისა, ის ფოსტით გასაგზავნს არ იხდის.

იმეკონება აგრეთვე მრავალი პატარა გულსაიკ-დი
ხატები ფერკადუვალი ლითონისა, სახელდობრ: ნი-
ნოსი, ღვთის და კონსტანტინესა, ღვთის აღმაშენე-
ბლისა, თამარისა, ანდრია პირველ წოდებულისა და
წმიდა გიორგისა, ფასი თითოთი 5 კ. ვინც ასს და-
იბარებს ნაღდ ფულზე, მას გაგზავნით დაეთმობ.
სამ მან. ესეთი იმეკონებიან ვერცხლისაც, ფასი 40 კ

11. მხატვრობანი სას. და საერო მოღვაწეთა.

- 1. შოთა რუსთაველი. 25 კ
- 2. აკაკი წერეთელი 25 კ.
- 3. თამარ მეფე 25 კ.

იმეკონება აგრეთვე შესავალ-გასავალის წიგნები
და ყოველგვარი მოწმ. ბლანკები და ამოწერილობანი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალიტერატურო განყოფილება: მწარე ფიქრები,
სოფლის ხუცისა.—სამეგრელოს სამღვდელთა დეპუტატთა
კრება, ერთი დეპუტატთაგანისა.—მიზეზები კაცის მრავალ
უბედურებათა, (თარგ.) ნ. ხ.—კ.—სასამართლოს მატინი.—
ტლექის წამალი.—მოძვეთადმი, (ლექსი) როსტომ — გუძასი.—
—ახალი ამბები და შენიშვნები.—ჟურნალ-გაზეთებიდან.
—საეკვო კითხვების განმარტება.
—განცხადებანი.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ლამბაშიძე. Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.
Дозволено цензурою Архимандритъ Георгій ноября 14 1903 г.